

Hoger Beroepsonderwijs meer een bedreiging dan een kans?

Momenteel vindt er in het volwassenonderwijs een hervorming plaats die grote gevolgen zal hebben voor de bibliotheeksector.

In het Voorstel van Decreet dat nu voorligt, worden het 'graduaat' en de andere opleidingen van het Hoger Onderwijs van het Korte Type voor Sociale Promotie (HOKTSP) voor het eerst erkend als hoger onderwijs. Goed nieuws dus. Er wordt zelfs een nieuw onderwijsniveau gecreëerd: het Hoger Beroeps-onderwijs (HBO). Hieronder worden alle beroepsgerichte opleidingen begrepen tussen secundair onderwijs en professionele bachelor.

Minder goed nieuws is dat op het ministerie van Onderwijs een conceptnota wordt voorbereid waarin het HBO gekoppeld wordt aan het kwalificatieniveau 5 van het Vlaamse kwalificatieraamwerk – de bachelor is gekoppeld aan niveau 6. Dit Vlaamse kwalificatieraamwerk sluit aan bij een Europese kwalificatieraamwerk dat een vergelijkingsinstrument moet worden voor de lidstaten qua kwalificaties, diploma's en opleidingen. De verschillende onderwijsniveaus worden gekoppeld aan een van de 8 niveaus die het raamwerk voorschrijft.

Conclusie: het graduaat wordt voor het eerst erkend als hoger onderwijs, maar dan op niveau 5, niet op bachelorniveau of A1.

Vier jaar geleden verscheen in *Bibliotheek- & archiefgids* een artikel over de curriculumaanpassingen in de Vlaamse bibliotheekscholen¹. Met het oog op de steeds snellere evoluties in de sector en de nakende BaMa-structuur, werd de modulaire graduaatopleiding gecreëerd. Vier jaar opleiding van 2000 lestijden, opgedeeld in vijf clusters: encyclopedie van het beroepsveld, documentaire automatisering, documentaire technieken, vaardigheden en management, en beroepspraktijk. In hetzelfde artikel wordt verwezen naar een advies dat de Coördinatiecommissie Bibliotheekopleiding in 2001 uitbracht aan de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor). *"De commissie stelde een samenhangende opleidingsstructuur voor waarin tegenover de specifieke beroepseisen opleidingsmogelijkheden moeten staan op drie niveaus: een hoger secundair niveau voor het zuiver uitvoerende werk, een bachelorniveau met een praktijkgericht opleidingsprofiel voor hoger uitvoerend werk, management of beheer van kleinere diensten, assiterend beheer in grotere diensten en het beantwoorden van complexe informatievragen, en tot slot het masterniveau met een meer conceptueel gericht opleidingsprofiel, voor het management of beheer, het wetenschappelijk onderzoek en de ontwikkeling van producten en diensten."*

Ook op het masterniveau beweegt er wat. Terwijl tot nu de Informatie- en Bibliotheekwetenschap (IBW) een Voortgezette Academische Opleiding (vergelijkbaar met een master na master) was, wordt dat nu omgevormd tot een BaMa-opleiding. Met de opleiding Onderwijswetenschappen wordt een gezamenlijke academische bachelor aangeboden. Na het behalen van dit niveau kunnen kandidaten doorstromen naar een masteropleiding: Informatie- en Bibliotheekwetenschappen of Opleidings- en Onderwijswetenschappen.

Dit jaar, in juni 2007, studeert de eerste lichting 'modulaire' bibliothecarissen af aan de bibliotheekscholen. De studenten startten vier jaar geleden aan een opleiding die volledig was afgestemd op de BaMa-structuur en die inhoudelijk goedgekeurd werd door de Vlor. De stille hoop op erkenning van het diploma als bachelor werd al snel de kop ingedrukt maar de garantie van het kabinet Onderwijs bleef dat de opleiding een diploma zou afleveren dat niet aan waarde zou inboeten. In december 2006 werd duidelijk dat ook dit niet meer het geval zou zijn.

Deze maatregelen verzwakken de kansen op tewerkstelling in het middenkader en voelen aan als een devaluatie van het diploma. Momenteel lijkt het erop dat afgestudeerden zullen werken op B-niveau tegen een lager loon dan hun collega's, of op C-niveau als 'overgeschoolde'.

Doordat het nieuwe decreet nog niet in voege is, vinden zij misschien nog een functie in het middenkader van een bibliotheek of documentatiecentrum, hun collega's die de volgende jaren afstuderen, hebben waarschijnlijk minder geluk. Zij kunnen een diploma van academische bachelor behalen door het volgen van een zogeheten 'verkorte bachelor' aan de universiteit.

Een beetje raar toch wanneer je weet dat de sector vragende partij is voor een opleiding die eigenlijk al jaren bestaat – een professionele bachelor – en die nu, door haar beperkte erkenning, geen (correct) gediplomeerd personeel meer aflevert?

Dat Vlaanderen aansluit bij het Europese kwalificatieraamwerk lijkt voor bibliotheekschoolstudenten alleen maar kwalijke gevolgen te hebben. Uit een vergelijkend onderzoek blijkt dat de Nederlandse IDM-opleiding (InformatieDienstverlening en -Management) niet zo verschillend is van – op zijn minst – de

Antwerpse GBDI (Graduaat in het Bibliotheekwezen en de Documentaire Informatiekunde)².

Het vergelijkend onderzoek werd opgestart vanuit de veronderstelling dat er grote verschillen zijn tussen de Nederlandse en de Vlaamse opleidingen. Organisatorisch liggen ze verder uit elkaar, aangezien de IDM aangeboden wordt door hogescholen, maar net zoals in Vlaamse bibliotheekscholen komen veel docenten uit de praktijk. De mogelijkheid tot contractonderwijs of vervolmaking door middel van modules, is er niet in Nederland. Daar volgt men de opleiding als een geheel. Inhoudelijk zijn er geen fundamentele verschillen. De manier van aanpak is anders en een vergelijking op vakniveau is niet mogelijk door het verschil in structuur. Alle leerdoelstellingen en leerinhouden sluiten echter op elkaar aan zonder al te veel onderscheid. En de IDM-opleidingen beogen hetzelfde beroepsveld als de Vlaamse bibliotheekscholen, ook al scoren ze minder goed bij de doorstroming naar openbare bibliotheken.

De initiële hypothese van het onderzoek werd dus volledig ontkracht. Het is daarom des te schrijnender dat een opleiding als de GBDI, die deze vergelijking met glans doorstaat, stiefmoederlijk wordt behandeld.

De GBDI is dus een soortgelijke opleiding als de IDM behalve dat de Nederlandse studenten na vier jaar een diploma *bachelor in ICT* of *bachelor in communication* krijgen. Wan-

neer het Vlaamse kwalificatieraamwerk in voege treedt, kunnen Vlaamse studenten van de bibliotheekschool hun opleiding dus niet voortzetten in Nederland, hoewel ze een soortgelijke vooropleiding kregen.

Waar gaan we naartoe? De driedeling die door de sector werd vooropgesteld – master, professionele bachelor, initiatie – lijkt veraf. De inschaling van het graduaatsdiploma op niveau 6 is essentieel voor het voortbestaan van het B-niveau in de bibliotheeksector.

De 'erkenning' van het graduaat als Hoger Beroepsonderwijs leidt met andere woorden tot gesloten deuren.

Margot Collet

Student Bibliotheekschool Antwerpen

Stafmedewerker VVBAD

Met steun van de sectie Openbare Bibliotheken

Noten

1. Van Hee Jan, Vandenabeele Karin, Van graduaat naar bachelor, in: *Bibliotheek- & archiefgids*, 79 (2003) 3: p. 3-7.
2. Collet, Margot, Cools, Guy en De Pourcq, Steven, 1-1 bij de rust: een Belgische en een Nederlandse bibliotheekopleiding vergeleken. - Antwerpen: SCVO Pestalozzi, 2007. - Onuitgegeven paper.